

İSLAM ÖNCESİ TÜRK TARİHİ VE KÜLTÜRÜ

Prof. Dr. Yıldız DEVECİ BOZKUŞ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

Türk Adı, Orta Asya ve İlk Kùltürler

- Göktürk dönemine ait yazılı belgelerde ilk kez geçer.
- Türük
- Çin kaynaklarında Tu-kue
- Grek kaynaklarında geçen Thrak, Targita, Tyrkae

Türk Adı

- Türkçede “türemek” fiilinden çıktığı öne sürülmektedir.
- “Türe”, “töre” kelimesiyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir.
- “Yaratılmış” anlamına geldiği de literatürde yer almıştır.

Türk Adı

- Türk adının “sağlam”, “güçlü”, “kuvvetli” anlamları da bulunmaktadır.
- Türk adı şahıs ve millet adı olarak da kullanılmaktadır.

Türk Adı Ne Zaman Ortaya Çıktı?

- Tarih öncesi devirlerden itibaren çok geniş coğrafyalara yayılmışlardır.
- Ön Asya'da Sümer,
- Subar,
- Kut,
- Elam,
- Kas,
- Hurri,
- Hatti ve
- Urartuların adları Türk kültür çevresiyle bağlantılı kavim adları olarak ortaya çıkmıştır.

Türk Adı

- VI.-VIII. Yüzyıllarda Türük olarak kullanılmıştır.
- Zamanla Türk haline gelmiřtir.
- Türk adı Göktürkler döneminden yani VI. yüzyıldan itibaren varlığını sürdürmüştür.

Türk Adının Anlamı

- Miğfer
- Olgunluk çağı
- Terk edilmiş
- Cezp etmek anlamlarına gelir.
- Türk kelimesi ayrıca Türelî (Törelî) anlamlarına da gelmektedir.
- Kanun, nizam sahibi anlamında
- Ayrıca Türk kelimesi cins isim olarak Güç-kuvvet anlamına da gelir.

Coğrafî bir terim olarak Türkiye sözcüğü;

- VI. yüzyılda Orta Asya için kullanılmıştır.
- IX.-X. yüzyıllarda Volga (İtil) nehrinden Orta Avrupa'ya kadar olan bölge Türkiye olarak adlandırılmıştır.
- XIII. yüzyılda Memlukler döneminde Mısır ve Suriye için de benzer isim kullanılmıştır.
- XII. yüzyıldan itibaren Anadolu için Türkiye ismi kullanılmıştır.

Türk Adıyla İlk Devlet Ne Zaman Kuruldu?

- Türk adıyla ilk devlet 552 yılında günümüz Moğolistan topraklarında kurulmuştur.
- Orhun yazıtlarında Türk ve Türük olarak yer alır.
- Türk adı ilk defa bu dönemde resmi bir kimlik kazanmıştır.

Türk Adı ve Gök-Türkler

- Türk adının Gök-Türk Devleti'yle ilk kez resmi bir kimlik kazandığını söylemek mümkündür.
- Türkiye sözcüğü VI. yüzyılda Bizanslılar tarafından Orta Asya için kullanılmıştır.
- Bizanslılar IX. ve X. yüzyıllarda Volga'dan Orta Avrupa'ya kadar uzanan bölgeyi Türkiye olarak ifade etmişlerdir.

Kaynakça

- Durmuş, İ. (2017). Türk Adının Ortaya Çıkışı, Anlamı ve Yayılışı. Gazi Akademik Bakış, 10(20), 37-47.
- Zerrin Günal, İslâm Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Nobel Yayınları, 2006.
- Orta Asya Türk Tarihi, Prof.Dr. Ahmet TAŞAĞIL, Yrd.Doç.Dr. M. Bilal ÇELİK, Doç.Dr. İlyas KEMALOĞLU, Prof.Dr. İsmail AKA, Prof.Dr. Mehmet ALPARGU, Prof.Dr. Ahmet KANLIDERE, Editör: Ahmet KANLIDERE, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2013.